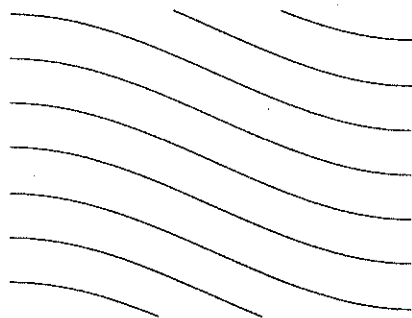

Andragoški center Republike Slovenije
Slovene Adult Education Centre

NOVIČKE

A P R I L 1 9 9 8 / 4

- ▲ DOMAČE NOVIČKE ● Zakonodaja o lokalni samoupravi se ponovno spreminja
- Socrates na pohodu v Slovenijo ● Kurikularna prenova in izobraževanje odraslih
- Informiranje in svetovanje, namenjeno odraslim za izobraževanje v ljudskih univerzah
- ▲ KOTIČEK JE VAŠ Prihranjena energija pomeni denar, ugodje in manjše onesnaženje okolja ● Delovanje Borze znanja na Dobi ● Če hočem, sem lahko aktiven ▲ PREBRALI SMO ZA VAS ● Izobraževanje odraslih od 1848 do 1900 ▲ IZZIVI UČNE TEHNOLOGIJE
- Multimedijski mozaik ▲ PONUJAMO VAM - PONUJAJO VAM ● Naj jezik ne bo ovira
- ▲ POSVETI, KONFERENCE ▲ OBVESTILA ▲ NOVOSTI IZ KNJIŽNICE

PROGRAMSKA ZASNOVA NOVIČK

Novičke so skupni informativni bilten za izobraževanje odraslih v Sloveniji. Z Novičkami želimo spodbuditi obveščenost vseh, ki delamo na tem področju ali pa smo kakor koli povezani z izobraževanjem in učenjem odraslih v Sloveniji.

Uporabniki in naročniki Novičk so lahko posamezniki in organizacije; tisti, ki se ukvarjajo z izobraževanjem in učenjem odraslih poklicno, in tudi tisti, ki delajo na prostovoljno (v društvih, strokovnih, verskih, političnih in drugih prostovoljskih organizacijah).

Z vsebinsko zasnovo predvidevamo, da bomo v Novičkah objavljali te vrste informacij o izobraževanju in učenju odraslih doma in v svetu:

- opis in prikaz dogodkov in dejavnosti v izobraževanju odraslih;
- razvojne, raziskovalne in druge programe in projekte;
- sporočila o organizacijah, njihovih potrebah, načrtih in dejavnostih;
- podatke o izobraževalnih programih in razvoju programov;
- sporočila o politiki in strategiji izobraževanja odraslih;
- novice v upravljanju in zakonodaji;
- statistične podatke;
- mnenja, stališča in predloge;
- podatke in informacije o možnostih in virih za učenje;
- podatke o napovedanih prireditvah, posvetih, publikacijah in drugih strokovnih dogodkih;
- prikaze novih knjig, člankov ter didaktičnega in drugega gradiva ter novice s knjižnega trga;
- novice iz naših knjižnic, predvsem iz knjižnice ACS.
- V Novičkah bomo objavljali kratke, jedrnate, objektivne in nepristranske informacije.
- Novičke izhajajo praviloma vsak mesec, gradivo za posamezno številko zbiramo do 10. v mesecu. Za stike s tujino izdamo Novičke trikrat na leto v angleškem jeziku.
- Uporabniki prejemaajo Novičke brezplačno. Tako bo tudi v prihodnje, če bomo lahko stroške za njihovo izdajanje poravnali iz javnih sredstev za izobraževanje odraslih.
- Novičke ureja in izdaja Informacijsko središče ACS.
Odgovorni osebi: mag. Zvonka Pangerc Pahernik, vodja Informacijskega središča, in mag. Maja Korošak, urednica.
- Novičke tiska Tiskarna Štok.
- Postavitvev in oblikovanje: Iztok Kham.
- Naslov uredništva je: Andragoški center Slovenije, Šmartinska 134a, 1000 Ljubljana, telefon: 061 446 482, faks: 061 445 881, el. naslov: maja.korosak@acs-saec.si

Po mnenju Urada vlade za informiranje št. 23/207-93 z dne 26. 7. 1993 spada bilten Novičke med proizvode, za katere se plačuje 5% davek od prometa proizvodov.

Zakonodaja o lokalni samoupravi se ponovno spreminja

Prejšnji mesec smo v skupini ACS za zakonodajo oblikovali predlog za spremembo zakonov, ki urejata delovanje in financiranje občin. To je že tretji poskus ACS, da bi v tej zakonodaji določili obveznosti lokalnih in regionalnih skupnosti tudi na področju razvijanja izobraževanja odraslih. Pobudo za dopolnitev smo naslovili na Službo za lokalno samoupravo vlade RS. Bralce Novičk pozivamo, da si po svojih formalnih in neformalnih poteh prizadevate za uveljavitev naših predlogov, ti pa so:

- za **Zakon o financiranju občin**, 20. člen: v drugo alineo se za besedilom osnovnega izobraževanja doda naslednje besedilo: "izobraževanja odraslih, ki je pomembno za razvoj lokalne skupnosti in za osebni razvoj njenih prebivalcev"; različica: "izobraževanja odraslih, ki je pomembno za razvoj lokalne skupnosti in za kvaliteto življenja njenih prebivalcev".
- za **Zakon o lokalni samoupravi**:
 - 1) 13. člen: za prvo alineo (osemletno šolanje) se doda nova alineja: "izobraževanje odraslih, ki je pomembno za razvoj lokalne skupnosti in za osebni razvoj njenih prebivalcev"; različica: "izobraževanja odraslih, ki je pomembno za razvoj lokalne skupnosti in za kvaliteto življenja njenih prebivalcev".
 - 2) 21. člen: za 8. alineo se doda nova alineja: "ustvarja pogoje za izobraževanje odraslih, ki je pomembno za razvoj lokalne skupnosti in za osebni razvoj njenih prebivalcev"; različica: "ustvarja pogoje za izobraževanje odraslih, ki je pomembno za razvoj lokalne skupnosti in za kvaliteto življenja njenih prebivalcev".
 - 3) 22. člen: za zadnjo alineo se dodata dve novi:
 - "ustvarja pogoje za izobraževanje odraslih, ki je pomembno za razvoj mesta in za osebni razvoj njegovih prebivalcev"; različica: "ustvarja pogoje za izobraževanje odraslih, ki je pomembno za razvoj mesta in za kvaliteto življenja njegovih prebivalcev".
 - "zagotavlja razvoj vseživljenjskega izobraževanja".
 - 4) 74. člen, druga alineja: izraz šolstvo se nadomesti z vseživljenjsko izobraževanje, za četrto alineo se doda nova: "pospešuje razvoj vseživljenjskega izobraževanja.

Utemeljitev predlogov

V vseh razvitih državah Evropske zveze in v dokumentih mednarodnih organizacij, kot so OECD, Unesco, poudarjajo pomen vseživljenjskega učenja v novem tisočletju.

Pri uresničevanju strategije vseživljenjskega učenja za vse ljudi v vseh življenjskih obdobjih ima lokalna skupnost prav tako pomembno vlogo kot državne oblasti, delodajalci ali posameznik. Zato v številnih državah (Francija, nordijske države, Belgija, ...) vedno več državnih pristojnosti s področja izobraževanja v celoti, predvsem pa izobraževanja odraslih prenašajo tudi na lokalne skupnosti. Razlog za to je predvsem v tem, ker lahko lokalne oblasti (občine, pokrajine) najbolj prepoznajo potrebe svojega okolja in se nanje odzivajo z najbolj primernimi razvojnimi projekti in izobraževalnimi programi.

Umestitev izobraževanja odraslih - občina

Slovenska zakonodaja o lokalni samoupravi in zakonodaja s področja izobraževanja obvezujeta lokalno skupnost samo za osnovnošolsko izobraževanje odraslih, vse ostale oblike in možnosti izobraževanja odraslih pa so prepuščene prostovoljni presoji in odločanju lokalnih oblasti. Kako so lokalne skupnosti skrbele za razvoj izobraževanja odraslih na svojem območju, najbolj ilustriramo z rezultati analize, opravljene pred uvedbo lokalne samouprave, v letu 1993: kar 70 odstotkov občin je namreč odgovorilo, da izobraževanja odraslih na svojem območju ne spodbujajo na noben način, niso se povezovale z zavodi za zaposlovanje pri urejanju položaja brezposelnih, niti niso poznale izobraževalne ponudbe na svojem območju. V strategiji vseživljenjskega učenja pa so lokalne skupnosti tiste, ki nenehno analizirajo in spodbujajo potrebe svojih prebivalcev po izobraževanju in sprejemajo letne načrte izobraževanja. Menimo, da uvedba lokalne samouprave ni izboljšala položaja in perspektiv izobraževanja odraslih. Lokalne skupnosti so še vedno osredotočene na vprašanja razmejevanja pristojnosti in manj na zagotavljanje razvoja dejavnosti, ki so dejansko v neposrednem interesu prebivalcev (skrb za čisto okolje, omogočanje dostopa do kulturnih, izobraževalnih in osnovnih zdravstvenih storitev, zagotavljanje kakovosti življenja v kraju, možnost vplivanja na odločitve o razvoju kraja, uveljavljanje socialnih pravic itd).

Zato predlagamo, da se obveznost lokalnih skupnosti do osnovnošolskega izobraževanja (to sta nekako uredila že Marija Terezija in Franc Jožef) razširi še na izobraževanje odraslih, ki je pomembno za razvoj lokalne skupnosti in za osebni razvoj njenih prebivalcev (različica: za kvaliteto življenja njenih prebivalcev).

Pomen tega širšega pogleda na pristojnosti lokalnih skupnosti na področju izobraževanja odraslih lahko utemeljimo na podlagi naslednjih ciljev, ki jih želimo doseči.

1. Individualni cilji: vsem prebivalcem v lokalni skupnosti želimo omogočiti uresničevanje individualnih izobraževalnih pobud in zagotoviti pravico do izobraževanja in lastnega razvoja. Potrebo po dostopnosti izobraževalne ponudbe lahko najlažje zagotavlja prav lokalna skupnost, saj je njena naloga, da zadovoljuje potrebe in interese svojih prebivalcev.
2. Kulturni cilji: z zagotavljanjem in spodbujanjem splošnega, neformalnega izobraževanja v lokalni skupnosti, ne samo skupini bolj izobraženega prebivalstva

pač pa njenemu čim širšemu delu, se povečuje kulturna razgledanost in dviguje kakovost življenja v družbi.

3. **Ekonomski cilji:** pomen izobraževanja odraslih v sklopu katerega koli razvojno-ekonomskega projekta na področju lokalne skupnosti se še vse premalo poudarja. Svet Evrope se že dolgo zaveda, da se razvoj v lokalnih skupnostih in izobraževanje odraslih pogojujeta; to je dokazal tudi uspešno izveden "Projekt št. 9" v različnih evropskih lokalnih skupnostih, ki so se po zlomu nekaterih velikih industrijskih podjetij v začetku osemdesetih let znašle v težki ekonomski in socialni krizi. Projekt je temeljil na predpostavki, da je pglavitni cilj izobraževanja odraslih usposobiti ljudi, da se bodo lahko fleksibilno in ustvarjalno prilagajali spremembam v okolju in da si bodo z naslonitvijo na lastne potenciale sami omogočili novo vrsto razvoja, ki bo presegel negativne učinke krize.
4. **Socialni cilji:** z zagotavljanjem izobraževanja odraslih na lokalni ravni se lahko omogoči participacija ljudi različnih slojev, še posebej ljudi, mladih in starejših, ki niso zaposleni in zato nimajo dostopa do storitev (ne samo izobraževalnih ampak tudi kulturnih, zdravstvenih itd) ali pa je ta dostop močno omejen. S sistematično in načrtno podporo izobraževanja odraslih na lokalni ravni in s podporo socialno usmerjenih izobraževalnih programov in projektov lahko vplivamo na zmanjševanje določenih neugodnih pojavov v sodobni družbi, kot so na primer zasvojenost, kriminal, družbena anomija, onesnaženost okolja...
5. **Politični cilji:** z ozaveščanjem, motiviranjem in izobraževanjem ljudi za aktivno udeležbo v demokratičnih procesih odločanja in z zavestnim spodbujanjem strpnosti in sožitja v družbi lahko vplivamo na zmanjševanje negativnih pojavov v lokalnih skupnostih, kot so na primer ksenofobija, politični ekstremizmi, politična apatija ipd.

Umestitev izobraževanja odraslih - mesto

Za predlog ureditve obveznosti in dejavnosti mesta veljajo podobne utemeljitve kot za občine, le da se obveznost razširi tudi na "zagotavljanje razvoja vseživljenjskega izobraževanja".

Umestitev izobraževanja odraslih - pokrajina

Podobno tudi za pokrajine predlagamo "pospeševanje razvoja vseživljenjskega izobraževanja" in zamenjavo izraza "šolstvo" z izrazom vseživljenjsko izobraževanje.

Vseživljenjsko izobraževanje se je že umestilo v naše novejšje razvojne dokumente (npr. Strokovne podlage za nacionalni program visokošolskega izobraževanja, Strategijo gospodarskega razvoja Slovenije) in zakone (npr. Zakon o izobraževanju odraslih). Sedanja dikcija "šolstvo" je odraz močne šolske tradicije pri nas in "pošolanosti" izobraževanja odraslih. Družbene, gospodarske in politične spremembe pa so že tudi pri nas pometle s prepričanjem, da si lahko pridobimo znanje za vse življenje v šoli.

Prav tako razvite priložnosti za učenje vseh ljudi v različnih okoliščinah in v vseh življenjskih obdobjih omogočajo, da različna področja ustvarjajo priložnosti za vsakodnevno učenje ljudi: učenje odraslih v šolah, na delovnem mestu, učenje v izobraževalnih organizacijah za odrasle, poleg tega pa tudi učenje ob vsakodnevnih drugih aktivnostih, povezanih z družino, varovanjem zdravja, ohranjanjem naravne in kulturne dediščine, s sodelovanjem pri kulturnih dejavnostih, procesih odločanja itd. Država lahko z različnimi ukrepi spodbuja tovrstno izobraževanje, cilje, vsebino in področja pa lahko načrtujejo in uresničujejo nižje ravni lokalne organiziranosti, saj le tako lahko zagotovimo relevantnost izobraževanja za določeno okolje in potrebe odraslih prebivalcev.

Olga Drogenik, ACS

Socrates "na pohodu" v Slovenijo

Socrates je krovni izobraževalni program Evropske zveze, ki zajema vse ravni izobraževanja: od predšolskega do univerzitetnega (vključno podiplomskega). V postopku svojega vključevanja v Evropsko zvezo je Slovenija pridobila pravico, da sčasoma postane polnopravna članica tega programa. Tako se je v letu 1997 začelo tako imenovano obdobje pripravljalnih dejavnosti, ki bo predvidoma trajalo do julija 1998.

Pod krov Socratesa, ki je začel delovati v letu 1995 in naj bi se predvidoma zaključil leta 1999 (čeprav je že sedaj znano, da bo najverjetneje podaljšan), spada sedem različnih izobraževalnih področij: visoko šolstvo (Erasmus), downiverzitetno izobraževanje (Comenius), spodbujanje učenja tujih jezikov (Lingua), odprto izobraževanje in izobraževanje na daljavo (ODL), izobraževanje odraslih (AE), izmenjava informacij in izkušenj o izobraževalnih sistemih in politikah, ki vključuje dva dela, študijske obiske za izmenjavo izkušenj in informacij o izobraževanju (Arion) in razvoj informacijske mreže na področju izobraževanja, sestavljene iz nacionalnih enot, namenjene zbiranju in širjenju informacij o izobraževalnih sistemih v državah udeleženkah (Eurydice).

Socrates v Sloveniji spada pod okrilje Ministrstva za šolstvo in šport, ki je za vsako izobraževalno področje imenovalo po enega koordinatorskega in za vsako področje prav tako poseben programski svet, ki ga sestavlja šest do osem članov.

Izobraževanje odraslih (AE)

AE je sorazmerno nov Socratesov program, ki so ga ustanovili pred dvema letoma in spada med tiste, ki se še razvijajo. Cilj programa je doseči izboljšanje na vseh

področjih izobraževanja odraslih – splošnem, kulturnem in družbenem – v smislu evropske razsežnosti. Izraz splošnoizobraževalen poudarja razliko od poklicnega usposabljanja, ki ga pokriva program Leonardo da Vinci. Evropska razsežnost pomeni, da je omogočeno sodelovanje na mednarodni ravni in da je tudi izsledke po zaključenih projektih mogoče uspešno prenesti na evropska tla. Dejavnosti morajo ustrezati evropskim vsebinam.

Program je namenjen predvsem izmenjavi izkušenj, prakse in informacij, in sicer na naslednjih štirih prednostnih področjih.

1. Pospeševanje in razvoj individualnega povpraševanja po izobraževanju med odraslimi - spodbujanje in razvoj osebne iniciative in prevzemanja odgovornosti posameznika, ki se vključuje v izobraževanje. Sem spadajo teme, ki se nanašajo na spodbujanje in razvoj lastne iniciative in prevzemanja osebne odgovornosti posameznika, ki se vključuje v izobraževanje in samostojno oblikuje svojo individualno izobraževalno pot, ki najbolj ustreza njegovim potrebam. Vključuje tudi svetovanje pri samostojnem učenju, nove oblike financiranja izobraževanja odraslih, identifikacijo načinov in sredstev za vključevanje manj privilegiranih in manj v izobraževanje usmerjenih ciljnih skupin ter načine premagovanja stereotipov, ki se nanašajo na spol, pri izbiri programov v izobraževanju odraslih.
2. Povečanje ponudbe izobraževalnih dejavnosti za odrasle. Projekti naj bi vključevali predvsem teme, ki posodablja sektor izobraževanja odraslih po vsej Evropi, s tem da pospešujejo boljše medsebojno poznavanje in združevanje med posameznimi telesi, ki so udeležena. Projekti naj bi vključevali dejavnosti kot npr.: preučevanje možnosti, ki jih pri izobraževanju odraslih ponujajo posamezne sodelujoče dežele, načini in sredstva za doseg večje diferenciacije pri vrstah izobraževanja odraslih, ki so na voljo, preučevanje dostopnosti v izobraževanju odraslih, razvoj nove učne metodologije, modeli, ki naj bi prilagodili obstoječe izobraževalne sisteme potrebam udeleženca v izobraževanju odraslih, izobraževalne oblike, ki odraslemu omogočijo ponovno možnost za pridobitev kvalifikacije, ki jo iz kakršnih koli razlogov ni zmozel pridobiti v okviru formalnega šolanja, primerjava metodologije in oblikovanje modulov za usposabljanje izobraževalcev odraslih.
3. Spodbujanje uveljavljanja podpornih dejavnosti/služb tako za udeležence v izobraževanju odraslih kot tudi za organizatorje IO, npr. razvoj informativnih mrež, svetovalne dejavnosti, sodelovanje med raziskovalci in izvajalci IO, razvoj specializiranih tutorskih/mentorskih uslug.
4. Spodbujanje fleksibilnih oblik ugotavljanja in potrjevanja znanja/usposobljenosti, ki vključuje uvajanje prehodnosti in povezovanja med formalnim in neformalnim sektorjem ter med izobraževanjem in delom (npr. sistem prenosa kreditnih točk) in pospeševanje potrjevanja izkušnjskega učenja.

Druga prednostna dejavnost v okviru evropske razsežnosti je spodbujanje učenja evropskih jezikov, spoznavanje najrazličnejših vidikov družbenega, političnega in ekonomskega življenja, kulture in tradicije udeleženih dežel, boljše poznavanje in

razumevanje političnih, ekonomskih ter upravnih vidikov Evropske zveze same, njene vloge v prihodnosti in pospeševanje aktivne vključenosti in sodelovanja.

V programu Socrates so dobrodošle vse ustanove, organizacije, združenja ipd., na kateri koli ravni, ki odraslemu udeležencu v izobraževanju odpirajo vrata, ne glede na njegovo predhodno kvalifikacijo. Katera koli ustanova, ki se na kakršen koli način ukvarja z izobraževanjem odraslih na omenjenih področjih, se lahko vključi v program:

- izobraževalne in strokovne institucije, kot so npr. organizacije za izobraževanje odraslih, univerze, ki se ukvarjajo z raziskovanjem tega področja in/ali z razvojem kurikularnih aktivnosti, ustanove, ki se ukvarjajo z usposabljanjem izobraževalcev odraslih, univerze za tretje življenjsko obdobje;
- organizacije, ki so specializirane za širjenje znanja in informacij o Evropi;
- družbene, izobraževalne in kulturne ustanove ter organizacije;
- založniške hiše (predvsem učbeniki in multimedia), in mediji (predvsem TV in radio);
- združenja in/ali mreže zgoraj omenjenih tipov organizacij, ki delujejo na lokalni, regionalni ali evropski ravni.

Prvo skupno srečanje vseh koordinatorjev in vseh programskih svetov v Portorožu

V petek, 3. aprila, je Ministrstvo za šolstvo in šport organiziralo enodnevno delovno srečanje vseh sedmih koordinatorjev in članov programskih svetov. V uvodnem delu je dr. Zgaga podrobneje predstavil delovanje sistema Socrates, njegovo umeščenost v Evropski zvezi in kako se želi vanj vključiti Slovenija. Viljana Lukas, nacionalna koordinatorica programa Socrates v Sloveniji, je predstavila potek pripravljanih dejavnosti Slovenije za vstop v program Socrates, sledile pa so še predstavitve koordinatorjev za posamezna področja. Svoje izkušnje v programu Socrates nam je posredovala še gostja iz Portugalske, Maria Fernanda Oliviera, ki je nacionalna koordinatorica v tej deželi. V popoldanskem delu so se sestali programski sveti posamično, ponovno (nekateri prvič) so ozavestili svojo vlogo v programu Socrates. Delovali so zelo plodno in v skupnem sklepnem delu srečanja predstavili podrobni delovni načrt za pripravljalno obdobje.

* * *

Vse ustanove, ki se kakor koli ukvarjajo z izobraževanjem odraslih, bomo stalno obveščali o stanju glede programa Socrates, kdaj in kako bo mogoče prijaviti prve projekte, kakšni so finančni pogoji in podobno.

Nataša Elvira Jelenc, ACS

Kurikularna prenova in izobraževanje odraslih

Tako kot smo napovedali v prejšnji številki *Novičk*, je Področna kurikularna komisija za izobraževanje odraslih v marcu imela dve seji, čeprav je razpravo o nižjem poklicnem izobraževanju, programih USO in certifikatnem sistemu preložila na sejo v aprilu. Gradivo za to razpravo je že obravnavala Programska komisija za nižje poklicno izobraževanje. Še en pomemben dokument naj bi obravnavali na aprilski seji in zadeva projektno učenje mladih - vendar o tem več po obravnavi sami -, na tem mestu pa se vrnimo k aktivnostim v marcu.

Od tistega, kar je bilo obravnavano in sklenjeno na eni ali drugi seji, kaže omeniti vsaj naslednje:

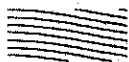
- Na podlagi gradiva, ki ga je pripravila programska komisija za poklicni tečaj, je bil sprejet sklep, da se Ministrstvu za šolstvo in šport pošlje pobuda glede širitve ciljne skupine, ki se vključuje v to usposabljanje. Predlagamo, da naj bi bili to poleg absolventov različnih tipov gimnazij tudi tisti, ki so končali druge srednje poklicne ali strokovne šole in izpolnjujejo druge zahtevane pogoje. V predlog širitve ciljne skupine spada tudi pobuda, da se poklicni tečaj organizira tudi kot izobraževanje odraslih.
- Pedagoško-andragoška izobrazba, ki se zahteva od izobraževalcev v izobraževanju odraslih, je že nekaj časa predmet razprav na različnih mestih in ob različnih priložnostih. Pri tem se predvsem poudarja možnosti za čim bolj različne in enostavne oblike ter načine njenega pridobivanja. PKK IO se je tokrat te problematike lotila z vsebinskega vidika, to je z vidika morebitne posebnosti v programu, ko gre za ciljno skupino višješolskih predavateljev. Predlog za tovrstno razpravo je dala Programska komisija za višje strokovno izobraževanje, ki bo v zvezi s tem tudi pripravila vsebinsko pobudo in jo posredovala Strokovnemu svetu za visoko šolstvo. Ta naj bi preučil, koliko sedanji javno veljavni program ustreza potrebam usposabljanja omenjene skupine predavateljev.
- Programska komisija za višje strokovno izobraževanje odraslih je tudi pripravila *Izhodišča za pripravo izobraževalnih programov višjega strokovnega izobraževanja odraslih*. Pred ponovno obravnavo v PKK IO in nadaljnjim postopkom sprejemanja bo komisija le še preverila usklajenost svojega dokumenta z "mladinskimi" *Izhodišči za pripravo izobraževalnih programov v višjih strokovnih šolah*.
- Z nekaterimi popravki in dopolnili je bilo sprejeto gradivo *Gimnazijsko izobraževanje odraslih*, ki bo posredovano Področni kurikularni komisiji za gimnazije v obravnavo.
- Po razpravi ob *Splošnih izhodiščih za svetovalno delo* je bil sprejet sklep, da se Kurikularni komisiji za svetovalno delo in oddelčno skupnost vendarle pošlje pobuda za skupno sejo. Na njej bi jim predstavili problematiko in razsežnosti svetovalnega dela v izobraževanju odraslih, skupaj pa naj bi preučili možnosti,

kako tudi to področje vključiti v njihove dokumente ter svetovalce usposobiti tudi za delo z odraslimi udeleženci izobraževanja.

Po vsem naštetem je očitno, da so poleg ACS, ki je podporna strokovna ustanova, predvsem programske komisije tiste, ki v tem trenutku s svojimi gradivi in predlogi "skrbijo" za to, da Področna kurikularna komisija ima kaj obravnavati, koordinirati in o čem odločati. Že v prejšnjih Noviškah omenjeno usposabljanje v marcu je pokazalo, da se programske komisije, predvsem s področja poklicnega in strokovnega izobraževanja, kljub mnogim predloženim rešitvam, pri delu srečujejo tudi s problemi in dilemami. Poziv tem komisijam, da probleme evidentirajo in o njih poročajo Področni kurikularni komisiji, je bil zato gotovo na mestu. Če nam bo v zvezi s tem v prihodnosti uspelo organizirati tudi kakšen posvet (ki ga zatrdno še ne obljubljam), pa bo to nedvomno v oporo pri bodočem delu tako članom programskih komisij kot izobraževalcem.

mag. Janko Berlogar, ACS

Informiranje in svetovanje, namenjeno odraslim za izobraževanje v ljudskih univerzah

V zadnjih nekaj letih se na vseh strokovnih srečanjih izobraževalcev odraslih in tudi ob različnih strokovnih razpravah/sestankih navaja, da se obseg svetovalnega dela pri izobraževanju odraslih povečuje. Hkrati pa se tudi opozarja, da svetovalno delo pri izobraževanju odraslih ni ustrezno ovrednoteno (priznано), v izobraževalnih organizacijah bi zaradi povečanih potreb po svetovanju potrebovali dodaten kader, to delo pa bi moralo biti tudi finančno ovrednoteno, in podobno.

Na kratko lahko rečemo, da potrebe in stanje v praksi kažejo, da je svetovanje pri izobraževanju odraslih treba ustrezno sistemsko umestiti, celoviteje razviti ter mu dati tako ustrezno mesto v praksi kot tudi ustrezne strokovne podlage, v skladu s potrebami odraslega udeleženca v programih izobraževanja in učenja.

Izhajajoč iz takšnih potreb smo se na Andragoškem centru Slovenije odločili, da temu področju namenimo več pozornosti ter da bolj sistematično in celoviteje iščemo odgovore na navedene strokovne izzive. Da pa bi lahko strokovne podlage utemeljili glede na stanje in potrebe v praksi, smo konec leta 1997 in v začetku leta 1998 ljudske univerze, zasebne izobraževalne organizacije in srednje šole, ki imajo

organizirano izobraževanje odraslih, povprašali o stanju in potrebah na področju informiranja in svetovanja pri izobraževanju odraslih v njihovih organizacijah.¹

Danes predstavljamo podatke za ljudske univerze (v nadaljevanju LU). Vprašalnik smo poslali 42 LU, odgovorilo nam je 28 LU, kar predstavlja 67 % vseh. Iz podatkov se vidi, da se v večini LU (96 %) ukvarjajo z informiranjem in svetovanjem pri izobraževanju odraslih.²

Vrste in obseg informiranja in svetovanja

Z informiranjem se v nekaterih LU stalno ukvarjajo v obsegu od 30 do 40 % strokovni delavci, vodja izobraževalnega področja, direktor, administrativni delavci, organizatorji izobraževanja, v nekaterih pa vsi navedeni kadri občasno v obsegu od okrog 20 % do 48 %.

S svetovanjem pa se v nekaterih LU stalno ukvarjajo strokovni delavci, vodja izobraževalnega področja, direktor v obsegu 30 do 60 %, občasno pa v obsegu 11 % do 40 % vsi že navedeni kadri ter še administrativni delavci in organizatorji izobraževanja. Iz odgovorov se vidi, da se z informiranjem in svetovanjem v LU ukvarjajo vsi kadri, nekateri stalno, nekateri pa občasno. V nobeni od LU, ki so odgovorile na vprašalnik, pa nimajo strokovnega delavca, ki bi bil zaposlen samo za svetovanje.

Količina časa, ki ga posamezni delavci namenijo informiranju in svetovanju, je različna. Analiza odgovorov kaže, da je obseg večji ob izobraževalnih konicah (npr. v mesecu, ko poteka vpis v večino izobraževalnih programov) in se giblje od 30 do 100 in več odstotkov (kar pomeni, da obremenjenost posameznikov ob konicah presega obvezni delovni čas), v enem od drugih mesecev pa v obsegu od nekaj odstotkov do tudi 80 odstotkov. Zanimivo je, da so deleži kar enako porazdeljeni med različnimi profili delavcev, odvisno od števila in vrste kadra, ki ga ima posamezna LU. Sklepamo lahko, da v LU, kjer imajo več strokovnih delavcev, manj informiranja in svetovanja opravljajo administrativni delavci in organizatorji izobraževanja, in da so tam, kjer nimajo veliko strokovnih delavcev, v dejavnosti informiranja in svetovanja bolj vključeni tudi administrativni delavci in organizatorji izobraževanja. Podatki tudi kažejo, da so v nekaterih LU v informiranje in svetovanje manj vključeni učitelji, mentorji, torej neposredni izvajalci izobraževanja.

V dejavnosti LU se različne vrste informiranja in svetovanja pojavljajo v precejšnjem obsegu:

- svetovanje za poklicne odločitve (ko posameznik ne ve, kakšno delo želi opravljati): 17 LU ali 63 %,
- svetovanje za ugotavljanje posameznikovih izobraževalnih interesov (ko se posameznik želi učiti, pa ne ve, kaj): 24 LU ali 89 %,
- informiranje o možnostih za vpis v izobraževalne programe, ki jih izpeljujejo v LU: 26 LU ali 96 %,

- svetovanje o možnostih za vpis v izobraževalne programe, ki jih izpeljujejo v LU: 25 LU ali 93 %,
- seznanjanje z izobraževalno ponudbo v lokalnem okolju: 19 LU ali 70 %,
- svetovanje o možnostih za vpis v različne izobraževalne programe, ki jih ne izpeljujejo v LU: 19 LU ali 70 %.
- svetovanje o primernih in učinkovitih metodah učenja: 17 LU ali 63 %.
- svetovanje ob težavah pri učenju: 16 LU ali 60 %,
- svetovanje o možnostih za pridobitev denarja za izobraževanje: 16 LU ali 60 %,
- svetovanje o možnostih za zaposlitev po končanem izobraževanju: 11 LU ali 41 %,
- svetovanje o možnostih za nadaljnje izobraževanje v LU: 23 LU ali 85 %,
- svetovanje o možnostih za nadaljnje izobraževanje v drugi organizaciji: 17 LU ali 63 %,
- svetovanje za reševanje osebnih težav udeležencev izobraževanja: 13 LU ali 48 %.

Podatki kažejo na to, da morajo strokovni delavci – različni profili - v LU pokrivati precejšnje paleto informacij in svetovanja, ki ga udeleženci potrebujejo in pričakujejo, ko pridejo v LU. Nekatere od navedenih oblik informiranja in svetovanja izvajajo v več LU, druge v manj LU. Najmanj pogosto se izvajajo predvsem (upoštevali smo tiste dejavnosti, ki se pojavljajo pri 60 % ali manj LU): svetovanje za poklicne odločitve, svetovanje o primernih in učinkovitih metodah učenja, svetovanje ob težavah pri učenju, svetovanje o možnostih za pridobitev denarja, svetovanje o možnostih za zaposlitev po končanem izobraževanju, svetovanje o možnostih za nadaljevanje izobraževanja v drugih organizacijah in svetovanje za reševanje osebnih težav udeležencev izobraževanja. Za vse navedene dejavnosti bi težko rekli, da so po njih manjše potrebe. Vsi drugi podatki nas navajajo bolj k sklepu, da so to zahtevnejše oblike svetovanja (po času in strokovni usposobljenosti), za katere pa niso enako usposobljeni v vseh LU (z obstoječim kadrom – glede na število in strokovno usmerjenost)

Pomoč v LU iščejo različne ciljne skupine udeležencev izobraževanja:

- v večini LU jo pogosto iščejo predvsem posamezniki, ki se želijo vpisati v programe LU ali so že udeleženci izobraževalnih programov LU,
- občasno pa tudi posamezniki, ki se želijo izobraževati (50 %), starši mlajših odraslih (18 %), brezposelni (50 %), zaposleni, ki se želijo izobraževati v svojem poklicu ali za delo, ki ga opravljajo (36 %), manj izobraženi (64 %), starejši občani (50 %), mlajši odrasli (43 %), ljudje s posebnimi potrebami (50 %), tujci, ki začasno bivajo in delajo v Sloveniji (50 %).

Vendar tudi ti podatki kažejo, da je glede na različne ciljne skupine obseg informiranja in svetovanja v LU prav tako velik.

Največ potreb po informiranju in svetovanju je ob vpeljevanju novih programov in ob začetku izobraževalne sezone (96 % LU). Okrog 50 % LU pa je navedlo, da tudi ob začetku pomladanskega semestra, ob stečajih večjih podjetij in ob koncu šolskega leta.

Informiranje najpogosteje poteka bodisi telefonsko bodisi osebno, svetovanje pa bolj osebno kot po telefonu. Informiranje in svetovanje s pomočjo gradiv se ne uporablja pogosto, vsekakor pa bolj pri informiranju kot pri svetovanju.

V 81 % LU (od tistih, ki so odgovorile na vprašalnik) delavci tudi osebno posredujejo v drugi ustanovi, da bi pomagali posamezniku, ki se je obrnil nanje.

Potrebe po informiranju in svetovanju in način organiziranosti za njihovo zadovoljitev

Iz odgovorov lahko sklepamo, da za večino dejavnosti na področju informiranja in svetovanja v izobraževanju odraslih menijo, da je to naloga njihove ustanove in še katere druge. Nekatere LU vidijo kot svojo izključno nalogo predvsem informiranje o možnostih vpisa v izobraževalne programe, ki jih izpeljujejo (57 %), svetovanje o možnostih vpisa v izobraževalne programe, ki jih izvajajo (64 %), ter svetovanje o možnostih za nadaljnje izobraževanje v njihovi LU (57 % LU).

Za razvijanje informiranja in svetovanja bi v LU potrebovali:

- denar za zaposlitev ustreznega osebja: 22 LU ali 79 %,
- ustrezne možnosti za izobraževanje osebja: 23 LU ali 82 %,
- svojo informacijsko podlago: 16 LU ali 57 %,
- prostor in potrebno opremo: 17 LU ali 61 %,
- ustrezne informacijske podlage v lokalnem okolju: 13 LU ali 46 %,
- ustrezne informacijske podlage na državni ravni: 8 LU ali 29 %,
- razvito omrežje drugih svetovalnih ustanov v lokalnem okolju: 8 LU ali 29 %.

Zanimivi so tudi odgovori na vprašanje, katerim ciljnim skupinam bi v LU predvsem morali ponuditi svetovanje: izstopajo tri ciljne skupine, in sicer mlajši odrasli, brezposelni in občani brez izobrazbe.

Odgovori na vprašanje, kako bi v LU organizirali svetovanje, če bi imeli za to vse potrebne možnosti, pa so naslednji (2 LU ali 7 % nista odgovorili na to vprašanje):

- imeli bi samostojnega svetovalca za potrebe svoje organizacije: 9 LU ali 32 %;
- imeli bi enega ali več samostojnih svetovalcev za posamezna področja ali programe: 8 LU ali 29 %;
- svetovanje bi bila ena od nalog zaposlenih, posebnega svetovalca ne bi imeli: 13 LU ali 46 %;
- svetovanje bi občasno opravljajl zunanji sodelavec: 2 LU ali 7 %.

Odgovori kažejo, da LU ocenjujejo, da je to predvsem njihova naloga oziroma naloga, ki jo izvajajo njihovi delavci, in ne zunanji občasni sodelavec za svetovanje. O tem, kako bi organizirali svetovanje, pa so mnenja različna: 32 % LU, ki so odgovorile na vprašalnik, bi imelo bodisi samo enega samostojnega svetovalca za vse potrebe LU (18 %) bodisi enega ali več samostojnih svetovalcev za posamezno področje ali program (14 %), 39 % LU pa meni, da bi bilo svetovanje ena od nalog zaposlenih. Tri LU (11 %) bi kombinirale enega svetovalca za vse potrebe in več

samostojnih svetovalcev za posamezno področje ali program, 1 LU bi imela samostojnega svetovalca za vse potrebe LU, svetovanje pa bi opravljali tudi drugi zaposleni, 1 LU bi imela enega ali več svetovalcev za področje ali program, svetovanje pa bi opravljali tudi drugi zaposleni.

V nadaljevanju bomo predstavili še odgovore zasebnih izobraževalnih organizacij in srednjih šol, ki imajo organizirano izobraževanje odraslih ter seveda podali tudi nekatere primerjave med temi tremi različnimi tipi izobraževalnih organizacij. Vse to pa nas vodi k iskanju in zagovarjanju ustrežnejših rešitev za svetovanje pri izobraževanju odraslih.

mag. Tanja Vilič Klenovšek, ACS

¹ Z informiranjem pri izobraževanju odraslih opredeljujemo tiste dejavnosti, ki pomenijo le prenašanje določenih informacij, za katere meni mo, da so pomembne za posameznikove odločitve za izobraževanje oziroma v procesu njegovega izobraževanja. Za svetovanje pa štejemo dejavnosti, v katerih posamezniku poleg tega, da mu damo informacije, pomagamo te informacije tudi ovrednotiti. Vodimo ga pri odločanju, povezanim z izobraževanjem, mu pomagamo ob težavah pri izobraževanju ter svetujemo, kako in kaj po končanem izobraževanju ldr.

² V vseh LU izvajajo različne vrste izobraževalnih programov.

Nekatere ugotovitve raziskovalnega projekta Evalvacija politike izobraževanja delovne sile s poudarkom na izobraževanju brezposelnih – 2. del

V preteklem letu smo vas obveščali o poteku raziskovalnega projekta Evalvacija politike izobraževanja delovne sile s poudarkom na izobraževanju brezposelnih – 2. del. Obljubili smo vam, da vas bomo seznanili tudi s končnimi rezultati oziroma sklepi, do katerih smo prišli na podlagi evalvacije dveh izobraževalnih programov: Word for Windows in USO Natakarski pomočnik, v katera so bili vključevani brezposelni v obdobju 1995/96. Ker je raziskava precej obsežna, bomo predstavili le nekatere izide, za katere menimo, da so zanimivi za naše bralce.

Preden bomo predstavili nekaj sklepnih ugotovitev raziskave, vas želimo spomniti (zaradi lažjega razumevanja), da smo v raziskavo vključili svetovalce zavoda za zaposlovanje; vodje (odgovorne) za izbrana izobraževalna programa v izobraževalnih organizacijah; brezposelne, ki so bili vključeni v izobraževalna programa; delodajalce, ki so zaposlili brezposelne; odgovorne za izobraževanje brezposelnih pri Republiškem zavodu za zaposlovanje in odgovorne za izobraževanje odraslih pri Ministrstvu za šolstvo in šport. Z raziskavo smo želeli med drugim tudi ugotoviti, kakšno je sodelovanje omenjenih subjektov tako pred vključevanjem brezposelnih v izobraževanje, med izobraževanjem in po njem. Na tem mestu vam bomo predstavili rezultate oziroma ugotovitve, ki bodo odgovorili na to vprašanje. V raziskavo smo vključili tudi analizo oglasov za omenjeno obdobje, pri čemer nas je še zlasti zanimalo, kolikšno je bilo povpraševanje delodajalcev po usposobljenosti za natakarskega pomočnika ter kako pogosto se zahteva znanje računalniškega programa Word for Windows.

Na podlagi podatkov, ki smo jih dobili, smo ugotovili, da je bilo sodelovanje med omenjenimi subjekti bolje razvito pred izvajanjem izbranih izobraževalnih programov, torej na stopnji usmerjanja oziroma svetovanja brezposelnim za vključitev v izobraževanje, manj pa med izobraževanjem ter po njem. Odgovori strokovnih delavcev zavodov za zaposlovanje in izobraževalnih organizacij so pokazali, da imajo posamezni strokovni delavci različne izkušnje pri usmerjanju brezposelnih v izobraževanje. Pomanjkljivosti se pojavljajo pri pridobivanju in izmenjavi podatkov o brezposelnih ter v medsebojnem informiranju o izobraževalnem programu. Pri spremljanju brezposelnih v času izobraževanja smo ugotovili, da so brezposelne, vključene v izobraževalni program USO Natakarski pomočnik, spremljali tako strokovni delavci zavodov kot tudi v izobraževalnih organizacijah. Brezposelni so se s strokovnimi delavci zavodov za zaposlovanje pogovarjali o poteku izobraževanja, o možnostih za zaposlitev, nekoliko pa tudi o osebnih in socialnih težavah ter o težavah pri izobraževanju. V izobraževalnih organizacijah so brezposelnim pomagali tudi pri težavah, ki so jih imeli v zvezi z izobraževanjem, v nekaterih primerih tudi

pri urejanju osebnih in socialnih težav. V povezavi z izobraževalnim programom Word for Windows smo ugotovili, da je bilo spremljanja brezposelnih v času izobraževanja tako s strani strokovnih služb zavodov za zaposlovanje kot izobraževalnih organizacij bolj malo. Pri tem moramo omeniti razlike pri spremljanju brezposelnih, ki so vključeni v daljše izobraževalne programe (USO Natakarski pomočnik) od tistih, ki so vključeni v krajše programe (računalniško opismenjevanje v programu Word for Windows). Pri obeh izbranih izobraževalnih programih se je pokazalo, da sta bila svetovanje brezposelnim in njihovo usmerjanje po končanem izobraževanju slabše razvita. Tu je mišljeno tako svetovanje glede zaposlovanja kakor tudi glede nadaljnjega usmerjanja brezposelnih v izobraževanje. Pri tem zaposlovanje ne bi smelo biti zgolj zadeva zavoda in izobraževanje ne le področje izobraževalcev.

Na osnovi analize oglasov za prosta delovna mesta za raziskovalno obdobje po posameznih območnih enotah v zvezi z izobraževalnim programom USO Natakarski pomočnik smo ugotovili, da se pri prostih delovnih mestih najpogosteje pojavlja povpraševanje po natakarju, sledijo gostinski delavci, manj se pojavlja povpraševanje po natakarskem pomočniku in pomožnem gostinskem delavcu. Zato smo območnim enotam Republiškega zavoda za zaposlovanje predlagali, da te potrebe tudi upoštevajo pri usmerjanju brezposelnih v program USO Natakarski pomočnik, še posebej v regijah, kjer je bilo tudi slabše zaposlovanje brezposelnih, ki so končali ta program. Predlagali smo, da se delu brezposelnih, ki se usmerja v USO Natakarski pomočnik, omogoči izobraževanje za natakarja.

Pri analizi oglasov, ki za prosta delovna mesta zahtevajo računalniško pismenost, pa smo ugotovili, da se najpogosteje pojavlja zahteva po poznavanju osnov računalništva, na drugem mestu je zahteva po poznavanju računalniškega programa Word for Windows. To lahko tudi pomeni, da se pri večini prostih delovnih mest poleg drugih pogojev, ki so navedeni, zahteva širše oziroma popolnejše znanje s področja računalniške pismenosti, in ne le poznavanje računalniškega programa Word for Windows. To je sugestija tako strokovnim službam zavodov za zaposlovanje kot izobraževalnim organizacijam, da vključujejo brezposelne v tiste izobraževalne programe, ki dajejo širšo usposobljenost s področja računalniške pismenosti. Ugotovili smo, da se zahteve za program Word for Windows pojavljajo za poklice ekonomski tehnik, administrativni tehnik, ekonomist, torej na področjih administracije, pravno-upravnih delih in finančno-računovodskih delih.

Omenjeni podatki, ki smo jih dobili z analizo oglasov za prosta delovna mesta, nas navajajo k sklepu, da mora usmerjanje brezposelnih v izobraževalne programe temeljiti na potrebah trga, zato menimo, da je treba pri usmerjanju brezposelnih v izobraževanje poleg potreb oziroma interesov brezposelnih upoštevati tudi njihove realne možnosti, bodisi za zaposlitev bodisi za nadaljnje vključevanje v izobraževanje.

Kot je bilo že napovedano oziroma ste lahko sami razbrali, je evalvacija predstavljena splošno, zato vabimo vse, ki bi se želeli podrobneje seznaniti z ugotovitvami evalvacije, da si omenjeno raziskovalno poročilo podrobneje pogledate v knjižnici

Evalvacija programa UŽU v letu 1997 - sklep (Nadaljevanje iz prejšnje številke)*

Splošna ugotovitev po pregledu in analizi podatkov, ki smo jih zbrali z evalvacijo, je, da zmanjševanje obsega sredstev za izvajanje programov UŽU s strani RZZ in MŠŠ ni vplivalo na kakovost izvajanja programov, temveč na zmanjševanje števila skupin in udeležencev v programih UŽU. Delež sredstev za izvedbo posameznega programa se namreč ni zmanjšal.

Sicer pa se struktura udeležencev programa ni bistveno spremenila; udeleženci so večinoma mladi, stari do 30 let, približno v enakem številu se vključujejo ženske in moški, večina pa ima končano osnovno šolo. Podatki o prisotnosti, ki je v vseh skupinah nad 80-odstotna, in zelo majhen osip kažejo, da je učiteljem udeležence uspelo motivirati za izobraževanje.

Učinkovitost izvajalcev na tem področju pripisujemo upoštevanju priporočil in normativov pri izvajanju programa; gre za motiviranje za izobraževanje, aktivne metode dela med potekom programa, prilagajanje programa potrebam in interesom udeležencev, izobraževanje v majhnih skupinah, daljše srečevanje skupine (2 - 3 mesece), ustvarjanje spodbudnega učnega vzdušja in mogoče še kaj.

Na osnovi evalvacijske analize smo oblikovali naslednje predloge za nadaljnji razvoj programa, usposabljanje učiteljev in uveljavljanje programa UŽU v strukturi med izobraževalnimi programi za odrasle.

a) Nadaljnji razvoj programa

- Program je treba dopolniti s temami s področja splošne razgledanosti (zaposlovanje, socialna varnost, izobraževanje) tako, da se izdelata posebno gradivo s potrebnimi informacijami in načinom obravnave.

* Besedilo je nastalo na podlagi nacionalnega poročila o evalvaciji programa UŽU v letih 1996-97, ki so ga pripravile: Olga Drofenik, mag. Alenka Janko Spreizer in mag. Ester Možina.

- Novim ciljnim skupinam, ki se vključujejo v program, kot so zaposleni ali delavci na čakanju, je treba program prilagoditi in k temu pristopiti raziskovalno (preučiti potrebe po tem programu pri zaposlenih z manj izobrazbe, preučiti trenutne razmere na trgu dela, oblikovati programe, poiskati vire financiranja teh programov itn.).

b) Usposabljanje učiteljev

- Učitelje je treba dodatno usposobiti za izdelovanje individualiziranih načrtov za udeležence.
- Poučiti bi jih morali, kako naj urejajo gradivo za udeležence, da ga bodo ti uporabljali tudi po končanem programu.

c) Programu določiti ustrezno mesto med programi temeljnega izobraževanja

V nacionalnem programu IO je program UŽU utemeljen kot program temeljnega izobraževanja odraslih, za katerega mora država namenjati stalna javna sredstva. S spremljanjem kakovosti izvajanja programa UŽU in nadaljnjim razvojem programa bi morali v prihodnjih letih to vlogo uresničiti.

d) Razvoj metodologije evalvacije in usposabljanje izvajalcev

- Med obdelavo podatkov so se pokazale nekatere pomanjkljivosti: nekatere so posledica neustrezno postavljenih vprašanj v obrazcih (vprašalniki za evalvacijo) druge pa nedoslednosti izvajalcev in učiteljev, ki so izpolnjevali te obrazce. Pomanjkljivosti instrumentarija smo že odpravili, na eni od evalvacijskih delavnic pa bi bilo treba izvajalce usposobiti za natančno izpolnjevanje vprašalnikov.
- Evalvacijski instrumentarij je izdelan tako, da bi evalvacijo ACS lahko prepustil zunanjemu izvajalcu, medtem ko bi ACS delal poglobljene kvalitativne raziskave, npr. o udeležencih, metodah učenja.

Olga Drofenik, mag. Alenka Janko Spreizer, mag. Ester Možina, ACS

KOTIČEK JE VAŠ

Študijski krožek: samogradnja sprejemnikov sončne energije (SSE)

Prihranjena energija pomeni denar, ugodje in manjše onesnaženje okolja

Na energijo, ki jo za normalno delovanje potrebuje družba (družina), se spomnimo le v primeru pomanjkanja, velikih okvar in seveda pri plačilih računov. Povprečno slovensko gospodinjstvo potrebuje na leto do 45.000 kWh energije. Za električno energijo gre do 5.000 kWh, do 6.000 kWh za pripravo tople vode, ostanek je namenjen ogrevanju.

Manjša poraba energije manj obremenjuje okolje (žveplov dioksid, ogljikov dioksid, pepel, prah, ogljikovodiki, dušikovi oksidi,...). Manjša poraba vpliva tudi na ekonomijo družine in celotne družbe (manjši uvoz fosilnih goriv, povečana vlaganja v lokalno gospodarstvo). Manjšo porabo energije lahko dosežemo z učinkovito rabo energije (URE) in povečanim deležem obnovljivih virov energije (OVE). Učinkovitost se vse bolj uveljavlja kot slog življenja, in to ne le v energetiki. Trajnostni razvoj, varovanje okolja, lokalni viri energije, učinkovita raba naravnih virov, energetska neodvisnost so vsebine, na katere imamo posamezniki dovolj velik vpliv, da jih lahko začnemo spreminjati vsaj v lastnem gospodinjstvu in podjetju.

Večini so znana prizadevanja, ki jih v projektu brezplačnega energetskega svetovanja (ENSVET) izvaja Gradbeni Inštitut ZRMK. V Sloveniji deluje 25 energetskih svetovalnih pisarn, v katerih občanom svetuje okrog sto usposobljenih energetskih svetovalcev. Aktivni so tudi na področju OVE, saj skrbijo za strokovno kontrolo samograditeljskih skupin, vključenih v študijske krožke. Z GI ZRMK smo postavili tudi enega od pomembnih ciljev delovanja Vitre.

Klasične slabosti podeželja so v primeru opisane energije prednosti ali vsaj priložnosti. Investicija v SSE se najhitreje povrne tistim družinam, ki porabijo veliko tople vode za osebno nego, pridelavo in predelavo hrane, obrt in storitve, porajajoče oblike turizma ipd. To je tudi odgovor na pomislek, da se sistem SSE ne izplača. Skrivnost ekonomske učinkovitosti se skriva v količini potrebne tople vode. Večja, kot je, hitreje se investicija povrne.

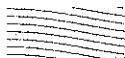
Vitra Cerknica izvaja informativne, publicistične in izobraževalne programe na območju projekta *Dežela suhe robe*. Prepričani smo, da je ekološki turizem - ob podpori biološkega kmetijstva, učinkovite rabe energije in umni izrabi obnovljivih

lokalnih virov - prava razvojna priložnost Slovenije. Ves ta energetski potencial je na dosegu roke, preprost za izkoriščanje, ob enotretjinski subvenciji pa tudi ekonomsko zanimiv. Vsako leto pripravimo en študijski krožek samogradnje SSE. Do sedaj si je 34 gospodinjstev postavilo delujoč sistem SSE in razbremenilo porabo neobnovljivih virov energije.

S tretjim krožkom smo začeli konec lanskega leta. Uvodoma smo se s 17 člani krožka dogovorili o pričakovanjih in željah, posameznih tematikah, literaturi, dinamiki sestankov. Med potekom krožka smo si v Gradbenem centru v Ljubljani ogledali strokovno vodeno razstavo o URE. Pred zaključkom pa smo si na Uncu ogledali še sistem SSE, narejen v eni od prejšnjih skupin samograditeljev. Konec marca si je 11 članov iz Kranja, Medvoda, Ljubljane, Domžal, Vrhnike, Logatca, Ribnice in Cerknice naredilo 48 SSE (72 kvadratnih metrov). V aprilu jih bodo namestili na strehe svojih domov. Ostali člani ŠK se niso odločili za izdelavo SSE, so se pa z njimi dodobra seznanili.

Samogradnja je zanimiva predvsem s finančne plati. Stroški na streho postavljenega SSE so 13.500 SIT/m² (kupljen SSE stane 25 do 30.000 SIT/m²), kar je ob subvenciji 18.000 SIT/m² zelo spodbudno. V primeru nakupa stane celoten sistem s 6 m² približno 400.000 SIT. V samogradnji se zmanjša na približno 300.000 SIT. Ob subvenciji ministrstva za gospodarske dejavnosti pa se cena ustavi na približno 200.000 SIT.

Bojan Žnidaršič d.i.k.a., Vitra

Delovanje Borze znanja na DOBI

Ocena uporabnikov po dveh letih delovanja

V februarskih Noviškah smo vam obljubili izsledke podrobnejše analize delovanja Borze znanja na DOBI ali bolje, kaj o njenem delovanju menijo njeni člani, ki smo jim ob drugi obletnici poslali anketni vprašalnik. Res je, da v Borzi znanja tekoče zapisujemo vse povratne informacije, ki nam jih ljudje sporočajo o posameznih povezavah, želeli pa smo celovitejši pregled nad tem, kako njeno delovanje spremljajo ljudje, ki jim je namenjena.

Želeli smo torej zvedeti nekaj več o tem:

- kaj menijo o našem delu in načinu posredovanja podatkov ter uspešnosti vzpostavljanja povezav med ponudniki in povpraševalci,
- katera sredstva javnega obveščanja pogosteje spremljajo,

- kako so bili zadovoljni s povezavo, ki so jo vzpostavili s posredovanjem Borze znanja.

V januarju smo med 900 člani izbrali 300, ki smo jim poslali vprašalnik. Vprašalnik smo povzeli in prilagodili tistemu, ki ga je Andragoški center Slovenije poslal članom Borze znanja v eksperimentalnem obdobju njenega delovanja, v juniju 1993.

Kaj so nam pokazale številke in odstotki?

1. Od skupaj 300 poslanih vprašalnikov nam jih je 61 vrnilo izpolnjene v dogovorjenem času, od tega je bilo 81 odstotkov povpraševalcev in 19 odstotkov ponudnikov.
2. Dobra tretjina naših članov je za Borzo znanja izvedela po radiu Maribor, dobra tretjina iz dnevnika Večer, 16 odstotkov pa je bilo takih, ki so zanjo zvedeli od prijateljev ali znancev oziroma od ljudi, ki so z Borzo znanja že sodelovali. V manjših odstotkih so zanjo izvedeli iz drugih medijev, presenetljivo malo jih je navedlo, da s plakata oziroma informacijske zloženke (samo 4 odstotki).
3. Dobra tretjina ljudi se je za sodelovanje z Borzo znanja odločila, ker je videla možnost iskanja ali ponudbe znanja, ki ga po drugih poteh ni mogoče dobiti. Kar četrtnina naših članov se je za sodelovanje z Borzo znanja odločila zaradi tega, ker je mogoče samostojno izbirati kraj, čas, vsebino, način učenja ipd. 14 odstotkov se je za to pot odločilo, ker je nekaj novega. Med drugimi odgovori, ki so bili zastopani v manjših odstotkih, je verjetno najbolj zanimiv ta, da se je le 2 odstotka ljudi, ki so nam poslali izpolnjene vprašalnike, odločilo za Borzo znanja zaradi zasluzka.
4. Povprašali smo jih po mnenju o delovanju Borze znanja in dobili razveseljive odgovore, saj v 95 odstotkih potrjujejo trditve:
 - da je to primeren način povezovanja ljudi s skupnimi interesi,
 - da so zadovoljni s postopkom posredovanja podatkov,
 - da so zadovoljni z ljudmi, zaposlenimi na Borzi znanja,
 - v 100 odstotkih pa so potrdili, da bi se na Borzo znanja znova obrnili.
5. Od ljudi smo želeli zvedeti tudi, katera javna občila spremljajo, in ugotovili, da v severovzhodnem delu Slovenije največ spremljajo dnevnik Večer, Radio Maribor, POP TV in TV Slovenijo.
6. Pri ocenjevanju sodelovanja z ljudmi, katerih naslove smo posredovali, smo dobili naslednje odgovore:
 - 39 odstotkov ljudi je potrdilo izjemno dobro sodelovanje (nekaj pojasnil, ki smo jih dobili k odgovorom: uspeh je bil popoln, zaradi dobrega pridobivanja znanja; s pomočjo inštrukcij sem opravil pomemben izpit; dobila sem naslove več oseb, ki so mi posredovale ustrezno znanje ipd.)
 - nadaljnjih 45 odstotkov ljudi je potrdilo sodelovanje kot zadovoljivo (nekaj odgovorov za razlago: dobila sem želene informacije; do znanja se dokoplješ počasi; za popolno oceno je prekratek rok; mislim, da sem se kar nekaj naučila; napotili ste mi eno osebo, mislim pa, da je povpraševanja več ipd.)

- samo 3 odstotki ljudi so sodelovanje ocenili kot slabo (v pojasnilo smo dobili samo en odgovor: preveč sva govorila po slovensko)
 - 13 odstotkov ljudi je odgovorilo, da do sodelovanja sploh ni prišlo (v pojasnilu pa smo dobili odgovore kot: iz osebnih razlogov; zaradi moje bolezni; ker še ni bilo časa; ni bilo pravičnega naslova; ker oseba, katere naslov ste mi posredovali, ni imela več interesa ipd.)
7. Želeli smo izvedeti tudi, na kakšen način oziroma v zameno za kaj si ljudje izmenjujejo znanje:
- 14 odstotkov je bilo zamenjav za drugo znanje (npr.: za igranje na instrument, za znanje jezika, za ročna dela ipd.),
 - 35 odstotkov je bilo brezplačnih zamenjav,
 - 43 odstotkov je bilo zamenjav znanja za plačilo,
 - 8 odstotkov ljudi pa si je našlo drugačen način zamenjav znanja (kakšno, niso navedli).
8. Pri vprašanju o dolžini sodelovanja s ponudnikom oziroma povpraševalcem, ki smo ga posredovali na Borzi znanja, smo dobili naslednje odgovore:
- pri 35 odstotkih je sodelovanje potekalo več kot petkrat,
 - 7 odstotkov ljudi se je srečevalo daljši čas,
 - pri 26 odstotkih sodelovanje še poteka (po potrebi in s prekinitvami),
 - slaba tretjina povezav se je končala po prvem klicu/srečanju (v pojasnilo smo dobili odgovore kot: sem si premislila; nisem našla ustreznega znanja; ni bilo več potrebno; sem dobila zeleno; ker je zadostovalo mojim potrebam; ni bilo odziva ipd.).
9. Zanimalo nas je tudi, ali imajo ljudje še kakšno mnenje ali predloge (vprašanje odprtega tipa), ki niso bili zajeti v zgornjih vprašanjih, pa bi nam jih radi povedali. Dobili smo veliko napisanih odgovorov, izbrali smo nekaj takih, ki so si po pomenu različni: sedanji koncept Borze znanja je dobro zasnovan; zaradi številčnosti bi kazalo oblikovati sekcije po dejavnostih; zdi se mi, da razmeroma malo ljudi ve, da Borza znanja obstaja; super ste, le tako naprej; želim si, da bi imeli več svojih članov na širšem območju Štajerske.
10. Pripomb je bilo trikrat manj kot mnenj oziroma predlogov, pa še te pravzaprav večkrat niso bile pripombe, saj smo dobili odgovore kot: nimam pripomb; le tako naprej. Dodali pa so še: premalo vas poznam; da bi lahko podal realno oceno oziroma celo kaj predlagal; predlagam drugačno obliko malih oglasov - brez pojasnila, kakšnih; žal me še ni nihče poklical, zato še ne morem soditi ipd.

Poleg vrnjenega vprašalnika smo dobili tudi več pisem s pohvalami in dobrimi priporočili, nekatere ljudi pa smo tudi spomnili, da so naši člani in so nam sporočili spremenjene naslove ali telefonske številke.

Lahko rečemo, da je ocena delovanja Borze znanja v Mariboru dobra in da bomo v prihodnje upoštevali predloge naših članov po obsežnejšem objavljanju ponudbe in povpraševanja. Veseli pa smo, da iz vrnjenih vprašalnikov lahko razberemo, da ljudje pozdravljajo idejo in smo jih o delovanju Borze znanja dovolj dobro informirali.

Ema Perme, DOBA Maribor

Če hočem, sem lahko aktiven

Slabšanje gospodarskih razmer, ki so se začele zadnjih 10 oziroma 15 let, je na Slovenskem povzročilo velike spremembe. Z osamosvojitvijo Slovenije pa je na področju gospodarstva nastopilo kritično obdobje. Naraščanje brezposelnosti zaradi številnih stečajev velikih podjetij je povzročilo iskanje novih načinov in metod dela z brezposelnimi osebami. Zato smo se v podjetju RACIO Celje leta 1994 odločili za izvajanje animacijsko-informacijskih programov pod imenom "out-reach".

V času od 10. aprila 1994 do 7. decembra 1994 je bilo na območni enoti Celje Republiškega zavoda za zaposlovanje izvedenih 60 enodnevnih programov "out-reach". Junija naslednje leto (1995) smo na podlagi teh izvedb v obdelavo zajeli 1008 udeleženih brezposelnih oseb. Opravili smo analizo o tem, kaj so brezposelni počeli 6 do 12 mesecev po končanem programu oziroma kako so uresničili svoje namere. Rezultati so bili za nas več kot zadovoljivi. Več kot polovica udeležencev programa (54 %) je z različnimi aktivnostmi spremenila svoj položaj. Pod pojem "aktivnejši" smo zajeli kakršno koli obliko dejavnosti brezposelne osebe, ki odvrča od "čakanja doma ter na rešitev od drugih, od zunaj".

Da bi se o uspešnosti, racionalnosti in kakovosti programa lahko prepričali še drugi, tako sami brezposelni kot potencialni izvajalci, je leta 1995 nastala študija - raziskovalni projekt Evalvacija animacijsko izbornih programov za brezposelne in postavitev modela. Zaradi dobrih rezultatov je program leta 1996 postal standardizirana oblika dela na območnih enotah Republiškega zavoda za zaposlovanje pod imenom "Če hočem, sem lahko aktiven".

S centralno službo Republiškega zavoda za zaposlovanje Slovenije je bilo zato s pogodbo dogovorjenih še 100 izvedb animacijsko-informacijskega programa "Če hočem, sem lahko aktiven".

Univerzalni program, kot smo ga imenovali interno, je namenjen vsem brezposelnim osebam na trgu delovne sile, ne glede na starost in izobrazbo. Na podlagi številnih praktičnih izkušenj smo zaznali, da bi takšen program brezposelni potrebovali takoj po prehodu v brezposelnost. Zakaj? Program daje številne - glede na ciljno skupino - aktualne informacije o trgu delovne sile v lokalnem prostoru in o programih aktivne politike zaposlovanja, ki jih ponujajo območne enote Republiškega zavoda za zaposlovanje. Udeležencem pa daje tudi zelo pomembno socialno-emocionalno oporo - motivacijo, energijo, elan in razmišljanje v smeri prvih korakov na poti do zaposlitve. Prav tako kot skupinsko delo predstavlja racionalizacijo dela za svetovalce na območnih enotah Republiškega zavoda za zaposlovanje.

Danes se razmere na trgu delovne sile in miselnost ljudi hitro spreminjata. Ljudje se že zavedajo, da pridobljeno znanje, poklic ali zaposlitev niso več za vedno in da je v družbi vedno bolj prisotno vseživljenjsko učenje, predvsem pa prilagajanje nenehnim spremembam. V podjetju RACIO Celje se zavedamo, da se lahko ljudje

razvijajo samo takrat, kadar so se pripravljene sami razvijati. Vendar jim je veliko lažje, če jim pri tem pomaga okolje. Morda je včasih dovolj le prava informacija, izmenjava izkušenj, usmerjen pogovor, topla beseda, morda pa le druženje z ljudmi, ki imajo podobne težave. V praksi se je večkrat pokazalo, da si ljudje med seboj zelo radi pomagajo in izmenjujejo različne izkušnje, ki imajo včasih veliko večjo težo kot tiste, ki jih pripovedujemo mi kot predavatelji.

Program je smiselno izvajati v začetnem obdobju brezposelnosti, ko so ljudje razočarani, jezni in v "šoku". Lahko bi rekli tudi ohromljeni, saj ne vedo, na koga bi se obrnili, kdo jim lahko pomaga, kako bi si pridobili potrebne informacije in se nikakor ne morejo soočiti s situacijo, v kateri se nahajajo. Ta program ponuja odgovore na vse to in še več. S še več lahko označimo tako psihološke in emocionalne rezultate. Ti so velikokrat manjši, pa vendar tudi zelo pomembni vmesni cilji, ki vodijo h končnemu velikemu cilju - zaposlitvi.

Program, ki naj bi zajel do 16 udeležencev in v šestih mesecih zagotovil 25% izhod v zaposlitev oziroma samozaposlitev, je za današnje razmere na trgu brezposelnosti zelo racionalen, koristen in kakovosten. Z rezultati, ki jih dosega, smo zadovoljni, zato želimo še naprej uspešno sodelovati s posameznimi svetovalci na območnih enotah in s skupnimi močmi pomagati brezposelnim pri premostitvi njihovega položaja - iz nedejavnosti v aktivnost.

Karmen Vodenik, RACIO Celje

